

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.

на 1/4 годину	6 Кр.
на 1/2 године	3 »
на 3/4 године	2 »

Поједини бројеви 10 пот.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

ЂОКА РАДУЛОВИЋ

Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина«
Неплаћена писма не примају се.
Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврштају рачунају се јефтиније.

Слога наших странака.

На дневном реду у нашој јавности је уређење наше аутономије, односно санирање учињених повреда од стране државне власти у аутономији. У овим тешким аутономним приликама требало би да је наш народ сложен, те да у слози устане у одбрану њену. Слога народа зависи од његових вођа. Ако се вође појединих странака сложе, сложиће се и народ. Народ је добар, он слуша, он воле слогу, он се никад неби цепао, да га вође не цепају. Ако је икада била потребна слога и једнодушност, данас је она животна потреба. Но нама изгледа да наше странке и њихове вође не уму или неће да се сложе. Српска радикална и самостална странка стоје на ратној ноzi и у питању уређења наше аутономије. Радикална странка пребацује српској самосталној странци неродољубље у раду за уређење аутономије. У последње време извршни одбор српских народних странака не ради ништа. Тражи се, да самостална странка сазове тај извршни одбор, и пребацује јој се оклевање за сазив тога одбора. Држимо, да би извршни одбор имао сазвати председник одбора, и да сазив тога одбора не зависи од самосталне странке. С друге стране држимо, да би се и без извршног одбора дало радити у

корист аутономије, кад би се странке умеле споразумети. А можели бити споразума онде где једни друге сумњиче? Српска народна либерална странка, која има врло слаба корена у народу, повлађује и радикалној и самосталној странци. Она не заузима одлучан положај. Док »Застава« криви самосталну странку, што не сазива и остале странке на договор, већ ради на своју руку, »Браник« пере самосталну странку, и извињава је тим, што је заузета важним пословима у Хрватској. То би значило, да радикали немају право што сумњиче самосталце, али »Браник« неће отворено то да рече.

Наше је уверење да самостална странка добро заступа питање наше аутономије, и да ће она изградити, да се наша аутономија онако уреди, како то наши интереси захтевају, те би онда требало да отпадне свака сумњичења, која могу општој ствари да нанесу квара.

Свакако нам је слога и споразум данас потребан. Међу тим и престолничка штампа ради, да разбије слогу и споразум, подмећући појединим странкама оно, што их може још већма једне од других отуђити. Није данас главно питање са колико ће посланика ова или она странка ући у сабор, већ је главно, да сви који уђу у сабор буду стајали на становишту да

се повреде санирају, у законодавном раду да заузму становиште, да се наша аутономија уреди према потребама цркве и школе и народа нашег, и да добије самосталан карактер. Све то може се учинити у споразумном раду народних странака, за то би требало тај споразум створити и учврстити, јер иначе пропаст од тебе самог Израилу :

Српска црква у Цариграду.

У Цариграду има приличан број Срба православне вере који немају своју цркву, где би се скупљали на молитву. Сад су тамошњи Срби прегли да сазидају св. Храм, и у ту цел основао се један ужи одбор, који је издао проглас за купљење добровољних прилога. Доносимо овај позив у целости и молимо и ми, да се на ову племениту цел прилаже. И наше уредништво примаће прилоге, о којима ће дати јавна рачуна, а новац ће одаслати у Цариград. Наше Девојачко Коло и женска задруга могле би ово узети у своје руке. Позив гласи:

»Давно је, да се је наш народ, у сврху зараде, почео досељавати у Цариград и околину и данас га, из самих Аустро-Угарских земаља, имаде овђе више хиљада душа, не бројећи

ПОДЛИСТАК.

Два осветника.

(Прича прошлих дана).

Често би стари деда-Гавро, кога су сви Срби тога краја из поштовања звали Аџом, сакупио у топлој собици своја три унучића, — три златне јабуке, — па би им са душека, на коме је обично седео и кафу пио, причао о својим тужним доживљајима.

Причао би им о патњама, које свакодневно трпе од зулумџара Турака и загушио се у сузама кад би гоменуо о ужасној смрти оца им Илије, кога су Турци убили усред бела дана, баш на оном месту, где је он — деда — седео) и о смрти њихове мајке Јованке, која је од жалости пресвисла.

Кад би деци удариле сузе низ лице, он би их тешио причама о хајдучима, ускоцима и о ратовима са Турцима, причао би им о Србији, која се не боји Турака и о слободној браћи, што се налазе »преко оних брда«, показујући руком на прозору, кроз који су се видели висови Копаника,

— Па што не дођу овамо ти Србијанци? — запитао би мали Милорад, сипајући кафу у дедин филџан.

— Е мој синко! Хоће, ако Бог да, доћи ће! — уздахнуо би деда, а суза би му оросила старачко лице.

— Идите сада, играјте се, учинио би стари Аџо, кад би завршио с причом. Малишани би изашли, а он би пришао иконама и тихо на коленима молио Бога, да његови унучи дочекају српску слободу. Кад би га затекла баба Мара, запалила би кандило и сама клекнула поред њега, па би тако узајамно молили Бога и дуго сузе лили.

*

Једнога дана дошао је најмлађи његов унук, Милорад, коме је било тек 12 година, сав крвав и блед. Једва се држао на ногама и није умео ништа рећи — шта је било с њим. Са њим су дошли и његови другови из села и испричали тужном Аџу, како га је на правди Бога избо ножем Мушанов син Ибрахим, момак од својих 18 година, баш син онога Мушана, који му је и оца убио.

Милорад је легао у постељу и није се више дигао, те се ова тужна кућа опет уви у црнину.

Михајло и Милан, старија браћа Милорадова, били су просто убијени. Код њих није било више оне детиње радости, оне веселости, као пре. Никуда више нису излазили. Често су плакали на дедином душеку, а стари Аџо, утирући сузе тешио би их и храбрио, улевајући им наду, да ће доћи дан кад ће пасти и та сила азијатска, кад ће они стати ногом за врат истоме ономе крвнику Мушану.

И у њиховим младићским грудима заметнула се клица освете, — крвне освете.

* * *

Било је то оних дана, оних црних дана по српски живаљ у тим крајевима. Једне хладне септембарске ноћи, баш кад се деда спремио да легне и одмори своје старачке кости, закуцао је неко лагано, на вратима његове куће.

— Ко је то ноћас? повикао је деда.

— Наши смо! чуо се тихи одзив с поља.

Деди је синула радост на лицу, јер је у гласу томе познао свог пријатеља и четника Ђорђа, па ће учинити:

много одрођене, који нам само још по презимену припадају.

Док све вере и народи имаду, што им је у туђини овој за самоочување и напредак потребно, једини ми — православни Срби ништа немамо. Немамо чак ни храма свога, који би нас свагдашњом моћи својом чувао и подмиривао нам духовно религиозне потребе.

Сувишно би било, родољубљу Вашем, доказивати убитачне последице, које се у туђини овој нижу из овако за нас тешких прилика, које ће, без двојбе болно дирнути свако братско срце; па, у најбољој жељи, да их побољшамо, да покушамо изравнати понор, у који силом истих срљамо ми а још више подмладак наш — месна Српско-православна Аустро-Угарска колонија, под заштитом ц. и к. Консулата, образовала је: »Одбор за купљење прилога и градњу православне Светосавске српске цркве у Цариграду«, и њему ставила у дужност рад и бригу око оживотворења опће жеље и потребе.

Потписани, схваћајући замашност рада а поимајући одговорност своју пред Богом и народом својим као и материјалну немоћ нашу, да сами оволико бреме понесемо, рачунајући на љубав Вашу к цркви Светосавској и добру народа свога, где био, у име своје и све колоније своје, имају част обратити се овим и Вашем П. Н. Господству с' врућом братском молбом, да би нас у наумљеном светом раду новчано помоћи извољело у увјерењу, да се прилог Ваш данас нигдје корисније уложити неће него ли у градњи Светосавског храма у Цариграду.

Благотворни прилог Ваш, који ћемо с' благодарношћу и јавним признањем мило примити, изволите слати на ц. и к. Консулат за Српско-православни црквени Одбор у Цариграду. (Consulat d'Autriche-Hongrie — Constantinople).

Молећи Бога и Покровитеља нашег Саву, да Вам стотруко намири, остајемо.

*Вашем П. Н. господству
у Цариграду, на Савиндан 1914.
Благодарни.*

**Одбор за купљење прилога
и градњу православне светосавске српске
цркве у Цариграду.**

— Отвори Милане!

И у кућу је ушао човек наоружан до зуба, са шубаром на глави, на којој се блистао златан крст.

Ћутке се загрлио с дедом и нешто прошаптао, понова изашао и унео у кућу три пушке — брзометке.

Михајло и Милан, већ одрасли момци, гледали су са дивљењем оног непознатог и тако милостивог госта.

— Држи теби младићу једну, а ево и теби и моме Аџу по једна, па се браните! — биле су последње и поздравне речи овога неустрашивог јунака, који се понова изгубио у ноћној тишини.

— То је Ђорђе војвода, о коме сам вам причао, — окренуо се деда унуцима и отишао да спава, а Михајло и Милан остали су и даље с пушкама у рукама, чудећи се храбрости четника Ђорђа, о којем им је Аџо чешће говорио. Сад су осетили у себи неку вишу моћ.

Узаврела им је младићска крв и успламтела жеља за осветом. И без икаква договора они су један за другим изашли из куће.

Српски гласник

За гимназију у Беранима. У Беранима је образован један одбор од најугледнијих људи, православних и Муслимана, који купи прилоге за подизање гимназијске зграде. Тај одбор издао је овај проглас: »Браћо! Наша храбра и побједоносна војска извршила је најсветије дело — дело ослобођења нашега народа испод туђег јарма. Наша мила домовина проширена је и увећана. Сада су нашој отаџбини потребни ваљани и спремни радници, који ће је својим радом унапредити, да се и на пољу културне и цивилизације покаже као и на бојном пољу. Али за овај свети и узвишени задатак потребне су школе, тај расадник васпитања и образовања наше омладине — будућности наше миле домовине.

Највишом милостију нашег узвишеног Краља Господара беранска је област добила гимназију, која ће спремати ваљане и верне синове Краљу и отаџбини. Међутим ова је област била од вајкада на мртвој стражи, увек изложена насртајима дивљих непријатеља, и узимала активна учешћа у свима покретима за ослобођење.

Године 1854. 1862. 1875. 1898. и 1912. пре рата написане су у историји беранске области црним словима. Није остало куће, која није по неколико пута паљена, а да не ређамо жртве у животима, прогањања и мучења. Све је то довело народ до јаког материјалног опадања.

Омладини је потребна гимназијска зграда, здрава и угодна, »јер у здравом телу, здрава је и душа«. Народ беранске области сам није у стању да подигне такву зграду, јер је то скопчано са великим материјалним жртвама, које он није у стању да поднесе. Због тога је на народном збору 6. јан. о. г. изабран Одбор за прикупљање прилога за гимназијску зграду, који апелује на цео наш народ без разлике вере и на све добротворе просвете, да нам притекну у помоћ својим доброволјним прилозима за ову просветну установу. Најмањи прилог прима се са захвалношћу. Имена приложника објавиће се преко званичног листа и у годишњем извештају беранске гимназије. — Покровитељ, А. Е. и Мит-

Ноћ је била мрачна. Стазом, која се једва назирала, ишла су ћутке два брата, право кући крвника Мушана. Пред помишљу да ће осветити брата и оца, срце би им јаче закуцало, и они би страшније пригрлили пушке и убрзали кораке.

Пред кућом је владала мртва тишина, само се с времена на време чуо топот коња у штали и режање паса, који су били опазили непознате госте. Михајло и Милан прибали су сву снагу и лагано пришли до самих кућних врата. После неколико јаких удараца у врата они су били у кући. Мушан се био пробудио, и из његове собе светлост је пробијала кроз кључаоницу. Осветници пришли су ближе са одапетим пушкама.

Мушан је псујући отворио врата и стао као укопан, кад су се пред њим заблистала два бајонета. Није могао проговорити. Разрогаченим очима гледао је осветнике.

— Аман! Аман! биле су његове последње речи, а два страшна пуцња одјекнула су кроз ноћну тишину и објавила селу погибију Мушанову.

рополит Пећски др *Гаврило*. Председник, бригадир *Авро Цемовић*. Потпредседник *К. М. Костић*, проф. Секретар *М. Цемовић*, надзорник. Благајник *Перо Гезавић* трговац.

Вести из места.

Соколски Гласник. Српски Соко у Сентомашу одржао је 9. марта о. г. своју редовну главну скупштину.

Од тридесет и осам извршних чланова било је присутни тридесет и шесторо, што нам пружа доказа да наша Соколска омладина савесно свађа своју дужност и врши је онако како треба са највећом тачношћу.

После оверовљења присутних чланова, отворена је скупштина са извештајем управе.

У прошлој години, поред свих тешкоћа, друштво је лепо напредовало, придрило је више излета у месту, један у Нови Сад на јавну вежбу као суделачи, где је узело удела 36 чланова извршних, и 56 подмлатка, и постигнут леп успех.

Приређена је у Сентомашу годишња јавна вежба која је врло добро у сваком погледу испала.

Једино је та незгода што друштво нема локала за одржавање вежба, које задаје управи највећу бригу, али је ипак нада ту, да ће се и ту наћи згодна излаза.

За тим је поднео извештај благајник, чији се извештај узео на повољно знање са примедбом, да се отпочне купити помажућих чланова, јер је материјална помоћ друштву потребна.

На крају је изабрата управа, за старешину је изабрат брат Паја Добановачки, за подстарешину Аркадије Петровић, за тајника Веселин Павлов, за вођу Лазар Риговљев, за благајника Данило Бугарски, за чланове управе, Данчика Дунђерски, Гавра Белић, Сима Милић, Рада Дињашки, Иван Миковић, Душан Павић и Иса Муњин, за тим је завршена главна скупштина.

Надамо се да ће нова управа наставити рад око нашег соколског напредка, а сада је ред на нашем грађанству да ово користно друштво и материјално помогне, уписујући се за помажуће чланове.

Свитало је кад су Михајло и Милан газили реку Гашку, која их је толико година одвајала од мајке Србије. Љубили су сваку стопу слободне земље, и њоме се заклели да ће и даље светити потлачену браћу. Ишли су слободном земљом срећни што су осветили свога оца, али су их још тиштале ране њиховог брата у гробу Милорада.

Пред вече су наишли на војводу Ђорђа са његовом четом. Одмах су га познали, испричали му о свему, те их је овај примио у своју чету.

Када се оно пред Митров дан 1912. годипе диже цео српски народ да ослободи потлачено робље испод турског јарма, и малена али храбра чета војводе Ђорђа доби наредбу од шефа горског штаба да пређе границу, као предстража српској војсци, која је оперисала ка Новом Пазару.

Била је месечина као дан. Кривудавом долином ступала је чета косовских осветника. Напред је ишао војвода и за њим све један по један четник на остајању три корака. Михајло

Вести са стране,

Одјеци љубави. Недалеко Радочне у Чешкој убио је опћински стражар Рамиш своју драгу, а по том је неколико пута испалио револвер у себе. У Жихли убио се, ради несрећне љубави, трговачки син Отокар Морт.

Руски официри против пића. Официри великог гарнизона у Омску у Сибирији закључили су једногласно да се у будуће забрани продаја алкохолног пића у просторији, у којој се држе опћи састанци официра целог гарнизона. Постепено ће се забранити продаја пића и на пуковнијским састанцима.

Ритуално уморство у Галицији? У Лоцу у Галицији раширила се вест да је у кући трговца Штајмана извршено ритуално уморство, Пред кућом трговца скупила се маса свијета, која је захтевала да се Штајман и његова жена предаду суду. Кад је полиција хтела свет растеривати, провалило је у кућу Штајмана неких 100 људи извукли трговца и његову жену и маса их је хтела линчовати. Рањени су обоје на неколико места али полиција је ипак успело да их спасе испред разјарене светине.

Исељавање из Бачке. Званично је установљено да се у великом броју исељавају из Бачке. Само у јануару и фебруару месецу иселило се преко 3000. Добро би учинили позвати, да испитају узрок овом исељавању па да га спрече.

Ђаци против својих колега. Из Земуна јављају нам, да су се мушки ученици трговачке школе побунили против својих женских другова зато, што је управитељ примио и женске као редовне ученике трговачке школе. Не задовољство је још већма сад избило, када је управитељ решио да ове године научно путовање учини само са женским ђацима. Сви мушки ђаци су изостали са предавања и изјавили су, да ће све дотле штрајковати до год се све женске не одстране из завода. Овамо је приспео окружни надзорник из Загреб. — Ни мало учтиво према женским у данашњом веку, кад је на дневном питању једнакост женских са мушким! Заиста чудновато!

и Милан били су увек заједно. Целом четом владао је тајак, само би га по неки пут прекинула тиха команда војводина: Пст! Лези! која се од четника до четника простира до последњег. И овај вијугави људски ланац, који се лепо назирао према месечини, изгубио би се из вида, до поновне команде: Устај!

У саму зору стигли су на границу. Пред њима се белила турска караула. Војвода их је сакупио и пребројио. Било их је 60 јунака, па им је онда саопштио, да по цену свију њихових живота морају заузети караулу и истерати Турке. И није дуго прошло, а ова храбра чета у развијеном војничком строју, опрезно се кретала ка караули.

— Будите опрезни! Турци су лукави, — понављао је војвода.

Нису били ни сто корачаја од карауле, а Турци су са Арнаутима из шанчева осули плотунима. И неколико другова ове храбре чете срушили су се без јаука, на земљу.

— Лези и пали! чула се оштра команда војводина.

Небо се проламало од пушчане ватре. Јауци рањеника допирали су до неба, помешани

Привреда.

Туђинска банка под српским именом у Сарајеву. Читамо у сарајевским новинама да се онде оснива нека такозвана Српска Привредна Банка, и да у том — бајаги — учествују неки Срби, који немају залишних капитала за те послове, већ место капитала да у ту банку уносе они своје дугове, а сам капитал да ће ту бити туђ, и посао да ће бити туђ, и већ тако редом. Али тек сама банка носиће име: Српска.

У Сарајеву већ има нека Хрватска Банка без Хрвата, и нека Муслиманска Банка без Муслимана, дакле туђ муџак, туђинска посла под именом хрватским и муслиманским. Сад се ето замеће исто тако туђински муџак и под српским именом. Види се по свему циганија, петљанија, срамота, али Срби — прави Срби — неће ту учествовати.

Међутим у Сарајеву има изранијег времена две веће чисто српске банке, у које су окупљени сви главни Срби из целе Босне и Херцеговине. Сад се на томе ради, да се споје та два завода, па ће онда та заједничка српска банка располагати са 8 милијуна круна својих средстава. И то ће онда бити оно, што Србима у Херцег-Босни треба, а после ће већ још боље напредовати и њихова заједничка ствар. Тако и спајањем загребачке и новосадске српске банке заједнички српски завод с ове стране. Све располаже са 56 милијуна круна. То се прибавило за двадесетак првих година нашег смишљеног привредног рада. А неће требати ни 10—15 година, па ће се прибрати још толико, а и више, јер сад знају и виде и деца, како ваља радити, и како се радити мора.

Исто ће се тако ускоро видети, шта ће се излећи из туђег кукавичјег јајета, које се Србима у Сарајеву подмеће под српским именом,

Неколико напомена о нези ливада. Да ливаде треба озбиљно неговати, ако желимо да с њих средимо не само доста но и доброга, хранљивог, миришљавога сена, биће познато сваком земљораднику... само што сваки од њих на то не обраћа довољну пажњу и не посвећује потребну бригу

и старање. Ливадарство је основица сточарству. Без ливада нема сена, а без довољно и доброг сена, нема ни доброг и приносног сточарства. Нема жетве без сетве. Нема сена ако ливаде не негујемо. Ко хоће да је сигуран, да до године има довољно и доброг сена, треба:

1. Да растури кртичњаке и мравињаке који се на ливади појаве; цбуње нек искрчи, а камење нек покупи и на крај изнесе и уопште све остало, што би сметало развитку ливадских трава и нашем раду на ливади, а нарочито косидби и сређивању сена;

2. Све штетне биљке, а нарочито отровне и коров, ваља искорењивати и утамањивати. Нарочито не треба допустити маховини, да се по ливади шири. Њу сузбијај и чисти ливаду од ње.

То се најбоље, најбрже и најлакше постиже, кад се с пролећа ливада добро предрља добром ливадском дрљачом. Дрљањем ливада с пролећа не само да се штетна маховина уништава и с травне повлате скида, но се потпомаже и бржи пораст и напредовање ливадских трава разривањем земљине коре, парањем и дрљањем земље.

3. На љубрење ливада треба нарочиту пажњу обратити. Стајско љубре није за то толико добро. Њега чувати за њиве и баште. За љубрење ливада много је боља пиштевина и буњиште (мешанац, момпост) барски шљам, малтер, пепео итд. Буњиште је за ливаде најбоље љубре.

Љубрење пиштевином може земљорадник употребљавати преко целе године, из сасвим простог разлога, што њу не може, целе године држати и скупљати. Једино не сме онда, кад се пиштевина извози и посипа, бити земљиште ливадско сувише влажно, јер онда и кола и стока гажењем, почине више штете... али ни одвећ суво, да не би било опет штете. Пиштевину треба пре употребе увек разблажити, да не би, нарочито на сувоти, својом јачином сувише нагризла травни бокор. Најбоље пиштевина делује, на мутном времену кад се киша очекује и зими, посипајући је по снегу.

4. Гдегод је могуће ливаде треба наводњавати (вадити заливати), јер се

са халакањем дивљих Арнаута. Турци су излетали из ровова и покушавали да пређу у напад, али их је ова храбра чета увек одбијала. Било је прошло подне, а редови чете били су у пола разређени. Михајло и Милан лежали су у један поред другог и непрестано осипали ватру на непријатеља. Наједанпут Милан је скочио.

Опазио је међу Турцима Мухарема Мушанова сина. Сад му се представила слика рањеног брата Милорада и он је журно напред. Пошао је неколико корачаја, бацио бомбу и срушио се на земљу. Непријатељско тане погодило га је у груди.

Сад је скочио и Михајло, а за њим и војвода са осталим четницима.

Бацили су бомбе и сачекали њихове страшне последице, па су онда с ножевима јуришали у шанчеве.

Мрак је већ увелико био пао, а на крвавом разбојишту лутала је једна сенка. То је био четник Михајло, једини сведок те крваве борбе и храбрости чете војвода Ђорђа. Тражио је брата. Нашо га је и дуго љубио његово хладно чело.

Михајло се вратио у своје село, које се налазило недалеко од крвавог разбојишта али тамо је затекао саморану бабу Мару, јер су му деду Гавру били убили Турци одмах после оне вечери кад су они напустили село.

— Не кукај, мајко! Сузе твоје и крв наша денела су слободу свој нашој браћи. Кости у гробу нашег Аца, оца и брата веселиће се кад виде да смо ми извршили свету дужност, — тешио је стару мајку умук Михајло.

— Отиди, мајко, тамо на крваву караулу тамо ћеш наћи нашег Милана, а ја одох да га светим. — Пољубио је бабу у руку и изгубио се у магловитој ноћи.

И он је пао тамо далеко, бранећи част и славу отаџбине. Стара мајка, која је изгубила све, жали само што не може да ороси хумку њеног Михајла, који далеко тамо почива на обалама Српског Јадрана.

отуд има необично велике користи. Грех би био ливаде не наводњавати, (вадити, заливати), јер се отуд има необично велике користи. Грех би био ливаде не наводњавати, где зато могућности има. Наводњавати може се у свако доба, само ако трава није већ одвећ висока. Вода не само у муљу што га носи, доноси хранлива на ливаде, но заштићава их од хладноће, уништава маховину и штеточине животиње гони из земље (мишеве, црве итд.) А што је најглавније, само ако је положај ливаде повољан, вода је најпоузданије и најевтиније гнојиво за њу.

Здравље.

Роберт Кох. У нашој борби против туберкулозе, сматрамо за прву дужност, да своје читаоце упознамо са животом и радом првог заточника и најзаслужнијег човека у тој борби за добро и бољитак човечанства.

Живот Роберта Коха занимљив је и толико поучан, да може служити за пример нашој омладини, која се школује. Она ће увидети, како се може

великим трудом и вољом и у сиромашним приликама достићи највиши степен знања и у једном тако великом народу, као што је немачки народ.

Роберт Кох родио се 1. децембра 1843. у месту Клаусталу у државици ХанOVERу. Отац му је био рударски чиновник, био је врло вредан и окретан човек, и у целој околини био је добро познат као спреман и стручан раденик на рударству. Мати му је била примерна и вредна домаћица, она је ретким пожртвовањем децу неговала и образовала, јер им је отац био скоро увек заузет тешким рударским пословима.

Породица Кохова била је велика. Родитељи су имали једанаест синова и две кћери, од којих је умрло у млађим годинама двоје. Како су приходи његовог оца били доста скромни, то је мајка његова имала велику бригу, како ће изаћи на крај с толиком децом и како ће их образовати и на пут извести.

Роберт Кох је био треће дете у родитеља. Још у раној младости показивао је велику наклоност за истраживање и испитивање природе. И ако је волео играти се са својом бра-

ћом и сестрама, ипак је још као дечак радо путовао по своје завичају, уживајући у лепим брдима и долинама свога краја. У путу би увек купио биље, инсекте, лептире и минерале, носио кући, разгледао их и разматрао. Исто тако био је као ученик врло добар.

Отац је мислио дати Роберта на трговину, јер није имао довољно прихода да га даље школује. Но кад је Роберт свршио гимназију, стање његово поправи се, и он је могао послати сина на медицину. Кох је волео да учи медицину и мислио је бити лекар на морским лађама, како би што више света пропутовао. У Гетингену се упише на медицински факултет у 18. години. У Гетингену је био чувени физиолог Мајснер и патолошки анатом Хенле, који су јако утицали на Коха. Био је врло ревностан ђак и већ после треће године медицине добије за асистента у патолошком институту. Јануара 1866. године положи докторат у Гетингену и после неколико месеца проведених на курсевима у Берлину, положи државни испит за лекара у ХанOVERу.

(Свршиће се.)

Прва Сентомашка Штампарија Д. Д.

Потребује једног шегрта и једну девојчицу, исти да су из боље куће, а стари од 13—15 године. Ступити могу одма.

ШАЦА МАНОЈЛОВИЋ

НА ПИЈАЦИ. У СЕНТОМАШУ. НА ПИЈАЦИ.

Заступа најодличније осигуравајуће друштво, како за место тако и за околину. На захтев излази и ван места и у хатару на имања кога год позове, и то о своје трошку.

Осигурава на живот, ватре, леда, несретне случајеве и крађе.

У исти мах обраћа пажњу поштованом грађанству у месту и околини, да посредује на куповање и продаје куће и земље.

Као стари и опробани трговац у сваком погледу ће најсавесније и најтачније налоге извршити на најпотпуније задовољство и то све уз најскромнију награду.

Прва српска радња готових мушких, женских, дечјих одела и мушких шешира

БРАЋА РАДУЛОВИЋ

РАДЊЕ:

Сомбор.-Ст.-Бечеј.-Т.-Ковин.

НАРОДНА КРЕДИТНА БАНКА ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

У СЕНТОМАШУ.

У КУЋИ Г. БОРБА БЕКИЋА.

Прима улоге на штедњу и укамањује са $5\frac{1}{2}\%$ веће и сталне улоге по 6%
Издаје хипотекарне зајмове на непокретности куће и земље.

Власник: Прва Сентомашка Штампарија Д. Д. у Сентомашу.